

2 | WERK

De uitdagingen

Tienduizenden mensen verloren de afgelopen legislatuur hun job. Het effect van de bankencrisis op de hele economie blijft doorwerken, dag na dag. De werkloosheid piekt, met ruim 600.000 vergoedde werklozen. Het stelsel van de tijdelijke werkloosheid vangt nog eens ruim 215.000 mensen op. Alles samen ontvangt een recordaantal van 1,3 miljoen mensen een uitkering van de RVA. Nog nooit waren zo veel mensen onzeker over hun job: werknemers en werklozen betalen de prijs voor de doorgeslagen liberalisering van de financiële markt.

Ondertussen kreunen steeds meer gezinnen onder een te hoge werkdruk. Stijgende werkdruk en stress, groeiende vraag naar flexibiliteit, onzekerheid, files en treinen met vertraging, tekorten in de kinderopvang: met de crisis staat de kwaliteit van de arbeid meer dan ooit onder druk en worstelen steeds meer werkenden met hun combinatie van arbeid en gezin.

De voorbije regering heeft vooral geprobeerd de gevolgen van de crisis op te vangen. Via het stelsel van tijdelijke werkloosheid, ook voor bedienden, heeft men de ontslagen proberen te temperen of te vertragen. Af en toe probeerde ze grote bedrijven mee open te houden, zoals GM. Bedrijven kregen in totaal al voor ruim 4 miljard aan fiscale korting via de notionele aftrek, zonder enige garantie voor jobbehoud. De Lissabondoelstellingen, waarbij meer mensen aan het werk zouden moeten kunnen, lijken verder af dan ooit. Ondertussen discussieerden de regeringspartijen of het nog wel zin had om werklozen in Wallonië en Brussel te activeren, bij gebrek aan jobs. Proberen om de schade van de economische crisis te beperken, is noodzakelijk, maar onvoldoende. Ook inzake werkgelegenheidsbeleid verloren we drie kostbare jaren.

Onze visie

De groene visie op werk steunt op drie pijlers: investeer in duurzame groene jobs in een duurzame economie, maak jobs ook werkbaar en voer een sociaal en versterkend activeringsbeleid.

- Om meer mensen de kans op werk te geven, wil Groen! een modernisering en fundamentele bijsturing van onze economie. De keuze voor een innovatieve en duurzame economie biedt bovendien jobkansen voor vandaag en morgen. Dit zal niet alleen strikt 'groene jobs' opleveren (hernieuwbare energie, bouwsector, ...) maar jobs in alle sectoren, door de verschuiving van lasten op arbeid naar lasten op vervuiling. Met de klimaatuitdaging en peak-oil (het einde van goedkope en gemakkelijk te ontginnen olievoorraden voor ons) kunnen we niet anders dan onze economie ombouwen naar een duurzame economie. We willen dat ons land hier dringend zijn achterstand inhaalt tegenover de Europese koplanden.
- Groen! wil een arbeidsmarktbeleid dat meer mensen de kans geeft op ontspannen loopbanen, waarbij de levensloop van mensen centraal staat en ze meer keuze krijgen om hun arbeidstijd aan te passen aan hun tijdsbehoeften. Groen! wil investeren in de kwaliteit van de arbeid en versterk de mogelijkheden van werknemers om arbeid en gezin op een duurzame manier te combineren.
- Groen! wil een aanpak van de werkloosheid met een versterkend en sociaal activeringsbeleid.

Onze oplossingen

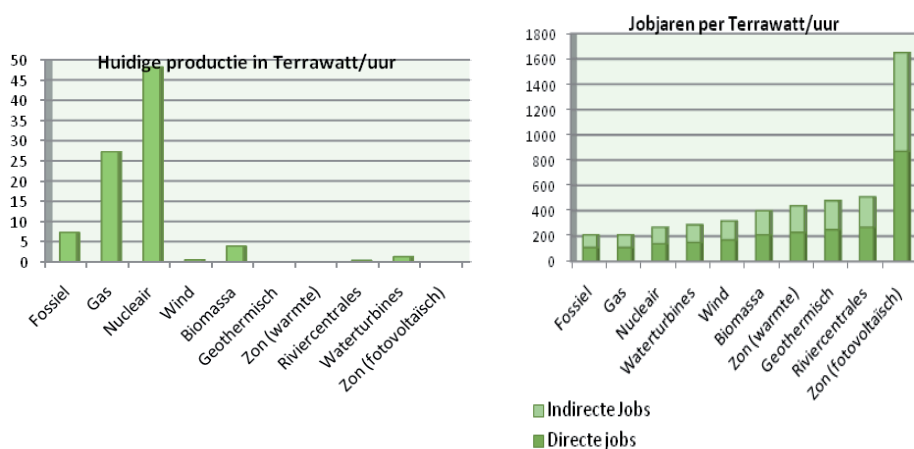
EEN DUURZAME ECONOMIE SCHEPT JOBKANSEN

25. Een belangrijk element van een duurzame economie is de **verschuiving van lasten, weg van arbeid richting milieuvervuiling en energieverpilling**. Bij de invoering van deze groene fiscaliteit gaan de extra inkomsten dus in grote mate naar de **verlaging van de loonlasten**. Doordat groene fiscaliteit, als indirecte belasting, in de praktijk een efficiëntere belastingvorm is dan belasting op loon, zal bovendien de **belastingsdruk dalen bij gelijkblijvende overheidsinkomsten**.

Arbeid wordt dus véél goedkoper. Dat zorgt onvermijdelijk voor heel wat extra jobs. Vooral de bevolkingsgroepen die nu nog moeilijker aan werk raken, zullen bij uitstek profiteren van deze sterke jobgroei. Zelfs het Federaal Planbureau heeft reeds gezegd deze overgang naar groene fiscaliteit, zelfs volgens conservatieve schattingen, meer dan 50.000 banen zal opleveren in België.

Binnen deze zelfde logica is het ook belangrijk om bepaalde andere maatregelen te hervormen. Zo pleiten wij er voor om **de bestaande (notionele en gewone) interestaftrek om te vormen tot een intelligente interestaftrek**. In tegenstelling tot de huidige interestaftrek is een intelligente aftrek niet blind voor de doeleinden van investeringen. Zo zouden investeringen in jobcreatie, innovatie en eco-efficiëntie aan een hoger percentage kunnen worden afgetrokken dan traditionele investeringen. Zuiver financiële constructies vallen terug tot 0% aftrek. In de praktijk kan dit gerealiseerd worden via concrete lijsten met parameters en types investeringen die in aanmerking komen voor deze gunstige behandeling. Voor investeringen die dermate vernieuwend zijn dat ze nog niet op deze lijst zijn geraakt kan er een aparte procedure worden uitgewerkt. Deze kan dan uitmonden in een actualisering van de lijst. Deze hervorming tot een intelligente interestaftrek wordt zo een krachtige stimulans voor bedrijven om aan jobcreatie te doen.

26. Een element dat meestal over het hoofd wordt gezien is dat **groene technologieën vaak heel wat meer banen opleveren dan traditionele technologieën**. De budgettaire impact hiervan op de sociale zekerheid valt niet te onderschatten. Een mooi voorbeeld hiervan is de energiesector. België verbruikt meer dan 80.000 Gigawatt/uur. Meer dan de helft daarvan wordt opgewekt door kerncentrales, meer dan een kwart door gas en meer dan een tiende door vaste brandstoffen. Waar Scandinavische landen volledig of bijna volledig draaien op groene energie, bedraagt het aandeel van alle hernieuwbare energie in België momenteel nog maar enkele procenten. De volgende grafieken illustreren het grote aantal jobs dat een overgang naar groene energie blijvend zal creëren.

27. Groen! wil maximaal de kaart trekken van **hernieuwbare energiebronnen**. In plaats van vervuiliingsrechten aan te kopen in het buitenland, is het veel beter voor onze economie en voor de werkgelegenheid om te investeren in het **halen van de klimaatdoelstellingen binnen de eigen grenzen**. In Duitsland is de sector van de hernieuwbare energie nu al goed voor 280.000 jobs. Met de investeringen die wij voorstellen, schatten we het jobpotentieel in de hernieuwbare energiesector in op minstens 50.000 nieuwe banen in Vlaanderen.
28. Ook op vlak van energiebesparing zitten we nu in de staart van het peloton. Geen enkel land in Europa verbruikt meer energie per vierkante meter in gebouwen dan België. Daadkrachtige maatregelen zijn dan ook noodzakelijk om de energieperformantie van ons gebouwenpark te verbeteren. Met meer dan 4 miljoen bestaande gebouwen en gemiddeld 50.000 nieuwe gebouwen per jaar, willen we in België vooral het bestaande gebouwenpark onder de loep nemen. Volgens onderzoek van McKinsey & Company kan België tegen 2030 5,2 miljard euro per jaar besparen door ambitieuze maatregelen na te streven om energie-efficiëntie te verbeteren (deze besparing op de energiefactuur varieert in functie van de olieprijs tussen 3,5 miljard en 10 miljard euro tegen 2030).

Zoals in andere landen willen we dat de Belgische overheden een voorbeeldrol vervullen op het vlak van energie-efficiëntie en duurzame huisvesting. Denemarken engageerde zich bijvoorbeeld om voor openbare gebouwen alle energiebesparingsmaatregelen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar uit te voeren. Hoewel er in België al wat initiatieven genomen werden ter zake, komen we veel te traag uit de startblokken en is er dringend nood aan een drastisch renovatieprogramma.

Het **VBO** stelde recent voor om **tegen 2015** alle overheidsgebouwen te voorzien van hoogrendementsbeglazing, isolerende daken en energie-efficiënte verwarmingssystemen, en om **tegen 2020** in elke regio een ambitieus renovatiebeleid voor het ganse bestaande gebouwenpark te implementeren. Groen! steunt dit voorstel en stelt ook voor dat alle nieuwe publieke gebouwen voldoen aan de passiefnorm. Op termijn kunnen duurzaamheidsnormen ook opgelegd worden aan alle nieuwbouwwijken. Deze keuzes zorgen ervoor dat de bouwmarkt niet stilvalt. Ons baserend op cijfers van de Vlaamse Confederatie Bouw, rekenen we binnen de bouwsector op een winst van 10.000 banen in Vlaanderen tegen 2020.

29. Groen! wil een **ambitieuw Vlaams plan voor de omvorming van bestaande woningen tot echte lage energiewoningen**. Dit Vlaams project willen we ondersteunen met steun van het **federaal energiebesparingsfonds**.

Groen! wil ook dat **alle 65.000 nieuwe sociale woningen die de regering plant, lage-energiewoningen worden**. Nu spreekt men slechts over 19 passiefwoningen. Het zijn echter vooral sociale huurders die nood hebben aan lagere energierekeningen (dit punt en het vorige zijn niet louter federale bevoegdheden maar worden hier vermeld voor de volledigheid).

30. **Onze overheden zetten maximaal in op innovatieve sectoren zoals bepaalde toepassingen van nanotechnologie, groene ICT en de transitie naar een duurzame chemie**. Groen! wil dat de petrochemie zich transformeert in biochemie die in grote mate draait op biologische grondstoffen. Bovendien zijn zowat alle sectoren gebaat bij een duurzamer gebruik van kunst- en grondstoffen door het sluiten van materiaalkringlopen. Volgens onze berekeningen zullen deze keuzes ongeveer 9.000 extra Vlaamse banen opleveren.
31. Landbouw en milieu hebben op termijn gelijklopende belangen. **Groen! wil landbouwers steunen die kiezen voor klimaatvriendelijke bedrijven en voor meer ecologische en diervriendelijke teelten**. Voedselproductie dicht bij huis willen we promoten, zodat KMO's en lokale economie floreren. Landbouwers, maar ook gezinnen, verenigingen, gemeenten die mee zorg dragen voor het bewaren van open ruimte en het herstellen van natuurwaarden, willen we fors belonen, via royale beheersovereenkomsten met alle

boeren, en via een nieuw stelsel van groenzorgpremies. Via een ambitieus natuurherstelplan willen we jobs creëren door natuur en bos te ontwikkelen, eerder dan door open ruimte te vernietigen.

32. In Vlaanderen werken nu al 5.000 mensen in de sector van de bodemsanering en grondreiniging. Door het saneren van brownfields kunnen nieuwe sites gecreëerd worden voor bedrijven of voor woningen. Daarnaast willen we ook een programma om de bodem te beschermen tegen erosie, verminderde vruchtbaarheid en verstening. Als we echt werk maken van een integraal waterbeleid in Vlaanderen, kunnen ook hier meer mensen aan de slag. Er werken nu al zo een 11.000 mensen in de sector van drinkwatervoorziening en waterzuivering. Heel veel investeringen dringen zich nog op, niet alleen in rioleringen, ook in het klimaatbestendig maken van Vlaanderen zodat we beschermd zijn tegen de gevolgen van de klimaatverandering (overstromingen, maar even goed verdroging, stormen,...). Uit eigen berekeningen blijkt dat **investeringen in landbouw en natuurbehoud zo'n 15.000 extra banen kunnen opleveren en dat het potentieel van bodem- en waterzuivering 1.000 extra banen bedraagt tegen 2020.**

EEN ZORGZAME ECONOMIE HEEFT ARBEIDSKRACHTEN NODIG

---

33. Als we de transitie inzetten naar een 'duurzame economie' betekent dat ook een **belangrijke opwaardering van de dienstensector**. Via de sterke verlaging van de loonlasten en het verwerken van vrijwilligerswerk en mantelzorg in beleidsindicatoren zoals het ISEW, een index voor duurzame economische welvaart, en het GPI, de echte vooruitgangsindex, zullen sectoren als de zorgsector eindelijk naar waarde geschat worden. Bij een groen economisch beleid worden deze sectoren dus eindelijk behandeld als volwaardige economische sectoren.
34. **Inzetten op zorg werkt.** Groen! pleit voor jobs in de sociale sector. Met de sociale maribel zorgt elke euro lastenverlaging in de zorg voor nieuwe arbeidsplaatsen én voor betere zorg. De lastenverlaging wordt voor 100% omgezet in bijkomende jobs: de grootst mogelijke netto-opbrengst van jobs. De non-profitsector is zo vragende partij voor 25.000 jobs.
35. **Het beleid met betrekking tot de opleiding en vorming van werknemers versterken en heroriënteren.** De Belgische arbeidsmarkt heeft een chronisch tekort aan basiskwalificaties. Toch krijgen zelfs arbeiders die al maandenlang economisch werkloos zijn, niet systematisch een opleiding aangeboden. Voor de ontwikkeling van een modern opleiding- en vormingsbeleid willen we ons inspireren op het Zweedse succesverhaal van de 'knowledge-lift'. De bevoegdheid voor vorming is verdeeld over de deelstaten maar aangezien de beste resultaten geboekt worden via opleidingen op de werkvloer door een mentor of externe lesgever willen we dat de federale overheid een wettelijk kader schept voor deze begeleidingsvormen.

ACTIVEREN, MAAR DAN OM MENSEN TE VERSTERKEN

---

36. Groen! wil **voldoende hoge en welvaartsvaste werkloosheidsuitkeringen**. Groen! verzet zich tegen een beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd: een goed beleid beperkt de duur van de werkloosheid, niet de duur van de uitkering. Dat vereist een versterking van het werkgelegenheidsbeleid en van de opleiding en begeleiding van werklozen.
37. Groen! wil een **versterking en humanisering van het activeringsbeleid**. Activeren betekent voor ons kansen geven op maat, op een opleiding of een perspectief op werk, en tegelijk responsabiliseren. Het mag niet uitdraaien op een beleid dat sociale rechten afbouwt zonder perspectief op volwaardige jobs.
38. We willen dat **bijzondere aandacht gaat naar de onaanvaardbaar hoge werkloosheid in Brussel**. De samenwerking tussen VDAB, Actiris en FOREM willen we verder versterken, waarbij werklozen uit het

Brussels gewest vlotter toegeleid kunnen worden naar vacatures in de andere gewesten. Extra investeringen in taal- en opleidingsprojecten zijn essentieel.

39. Groen! wil **de jongerenwerkloosheid aanpakken**. We willen de wachttijd afschaffen en jongeren in ruil voor een minimuminkomen de kans geven om werk te zoeken of ervaring op te doen via een werkstage, hier of in het buitenland. Tegelijk stimuleren we jongeren om een positieve keuze te maken voor een technische of beroepsopleiding en willen we daarom een alternatief zoeken voor het watervalstelsel.
40. We **investeren in werk op maat**. Voor een belangrijke groep mensen liggen de vereisten op de reguliere arbeidsmarkt te hoog. Om hun kwaliteiten niet verloren te laten gaan, is werk op maat noodzakelijk. De verdere uitbouw van sociale economie initiatieven is cruciaal om ook de meest kwetsbare groepen kansen te geven.
41. Groen! wil oudere werknemers de kans geven langer aan de slag te blijven (zie ook onderdeel Pensioenen in hoofdstuk Sociale Zekerheid). Dat vereist een beleid dat mensen in de loop van hun levensloopbaan meer kansen geeft om arbeid en gezin te verzoenen door periodes minder te werken. Groen! wil verder in bedrijven én bij de overheid een **leeftijdsbewust personeelsbeleid promoten**. Daarbij wil Groen! wil **uitgroeibanen**, waarbij oudere werknemers via extra vakantiedagen en vormen van deeltijds werk hun arbeidstijd gradueel kunnen verminderen. Via systemen van mentorschap kunnen oudere werknemers jongere collega's coachen en opleiden. Het sociaal akkoord voor de welzijnssector, waarbij voor zware beroepen oudere werknemers extra vakantiedagen verwerven, kan daarbij model staan. Doordat via de uitgroeibanen en het mentorschap de ouderen niet naar het systeem van vervroegde pensioenen worden doorgesluist, bespaart de overheid op pensioenkosten.
42. We **sturen de dienstencheques bij**. Het systeem van de dienstencheques heeft voor bijkomende jobs voor laaggeschoolden gezorgd. Een evaluatie dringt zich echter op. Lokale besturen en organisaties gebruiken het stelsel immers ook om te besparen op de loonkost van bestaande vormen van poetshulp, waarbij er enkel jobs verschuiven. Groen! wil ook de erkenningsvoorwaarden voor dienstenchequebedrijven verscherpen en socialer maken, met gegarandeerde aandacht voor vorming en arbeidskwaliteit van de werknemers.
43. Groen! wil een **evaluatie en bijsturing van de federale banenplannen**. Daarbij willen we werk maken van vereenvoudiging, en ze inschakelen als ondersteuning bij de overgang naar een duurzame economie.
44. Groen! wil **interimwerknemers beter beschermen**. Interimarbeid is voor velen een opstap naar een reguliere job. Tegelijk blijven vele interimarbeiders veroordeeld tot onzekere dag- en weekcontracten, waarbij ze onvoldoende sociale rechten opbouwen. Soms wordt de bescherming uitgehold door misbruik (te lange tewerkstelling als interim-werknemer in dezelfde onderneming), fraude via ingewikkelde constructies (onderaanneming, detachering..) of door zwartwerk. Groen! wil een versterking van de sociale bescherming van interimwerknemers bij opeenvolgende contracten.

DISCRIMINATIE OP DE ARBEIDSMARKT BESTRIJDEN

---

45. Groen! wil snelle vooruitgang in het sociaal overleg om te komen tot een **eenheidsstatuut voor arbeiders en bedienden**. Op de werkvloer zijn de verschillen steeds minder duidelijk. Bij herstructureringen worden ze steeds onrechtvaardiger.
46. **Werk de loonkloof tussen mannen en vrouwen weg**. Groen! wil dat de overheid transparante en eenvormige statistieken en analyses over de loonkloof ontwikkelt zodat remedies verder ontworpen en bijgestuurd kunnen worden. We pleiten ook voor genderneutrale analytische functieclassificaties. Het bepalen van lonen op sectoraal niveau is namelijk best gebaseerd op de stoel en niet de persoon die op de

stoel zit. Overheden, de sectoren en de bedrijven kunnen hiervoor gebruik maken van de instrumenten die nu al ontwikkeld zijn door de federale overheid.

- 47. Minder vrijblijvende aanpak van discriminatie op de werkvloer.** Groen! wil de strijd tegen discriminatie op de werkvloer aan te gaan: anoniem solliciteren, het recht op een stageplaats en een wettelijke regeling voor de praktijktest, zodat slachtoffers vermoedens van discriminatie kunnen staven (zie hoofdstuk diversiteit).

EEN TIJDSVERZEKERING MAAKT ONTSPANNEN LOOPBANEN MOGELIJK

De levenskwaliteit van heel wat werkende mensen staat onder druk. De eisen op de werkvloer inzake productiviteit, flexibiliteit en stressbestendigheid nemen toe. Tegelijk groeit de combinatie van arbeid en gezin.

- 48. Meer aandacht voor kwaliteit van de arbeid.** Groen! wil niet alleen meer mensen kans op werk geven, we willen werk ook werkbaar houden. Meer aandacht voor de kwaliteit van de arbeid is zowel nodig onderaan de arbeidsmarkt (hamburgerjobs, preciaire statuten, veiligheid, stress, ...) als voor andere groepen (stress, autonomie in de arbeid, medezeggenschap, ...). Groen! wil arbeid vermenschelijken, zodat mensen ook duurzaam kunnen blijven werken wanneer ze dit wensen. In het huidige en eenzijdige debat over langer werken ontbreekt de dimensie van kwaliteit van de arbeid al te vaak. Dat vereist ook weerbaarheid op de werkvloer, met een goed werkend sociaal overleg. Om de rechten van werknemers in KMO's te versterken, is een verlaging van de drempel voor een officiële vakbondsvertegenwoordiging onontbeerlijk.
- 49. Een arbeidsmarktbeleid dat vertrekt van de levensloop en levensloopbaan van mensen.** Groen! wil mensen ruimte geven voor de ontwikkeling van meer ontspannen loopbanen. Dat kan door een duurzame visie op levensloopbanen. Groen! wil daarom arbeidstijd over de hele loopbaan bekijken en wil meer kansen voor alle mensen om te kiezen hoeveel en hoelang ze werken, met meer zekerheid bij die keuzes.
- 50. Een volwaardige tijdsverzekering maakt arbeid en gezin beter combineerbaar.** Groen! wil de bundeling én geleidelijke uitbouw van diverse tijdsstelsels (ouderschapsverlof, tijdskrediet, loopbaanonderbreking, educatief verlof, ...) in een nieuwe pijler van de sociale zekerheid: de tijdsverzekering. Daardoor kunnen mensen op actieve leeftijd meer ruimte nemen om hun job en zorgtaken te combineren en hun inkomen blijft verzekerd wanneer ze meer tijd nodig hebben voor zorgtaken, bijscholing of sociale engagementen. Deze tijdsverzekering geeft anderen ook de kans om te werken.
- 51. Een tijdsverzekering geeft alle mensen in hun loopbaan basistijdsrechten en laat ze die verder opbouwen.** Deze tijdsrechten zijn collectief gegarandeerd (via wetgeving of aanvullende CAO's) en zijn gelijkgestelde jaren in de pensioenopbouw. Mensen kunnen ze individueel opnemen wanneer ze meer tijd willen voor zorg voor kinderen of familieleden, om bij te leren of om andere engagementen als vrijwilligerswerk op te nemen. Dat vereist voldoende hoge uitkeringen om de tijdsrechten voor iedereen toegankelijk te maken, ook voor éénuoudergezinnen of mensen met lagere inkomens. De tijdsverzekering overkoepelt, harmoniseert en versterkt zo de bestaande tijdsregelingen, zodat ze voor iedereen toegankelijk worden. De tijdsverzekering bestaat uit vier componenten:
- ↳ **Tijd voor kinderen.** Het is van persoonlijk en van maatschappelijk belang dat mensen meer tijd hebben voor kinderen en dat wie wil haar of zijn kindwens (tijdig) kan waarmaken. Daarom wil Groen! een uitbreiding van het ouderschapsverlof tot één jaar per kind, op te nemen voor kinderen 18 worden, als een eerste pijler van de tijdsverzekering.
  - ↳ **Tijd voor zorg.** Met de vergrijzing van onze samenleving is het van persoonlijk en van maatschappelijk belang dat mensen tijd hebben voor zorgtaken. Voor Groen! vormt zorgverlof daarom een tweede pijler van de tijdsverzekering. Dat zorgverlof omvat het huidige recht op palliatief en zorgverlof. Groen!

bepleit dat een werknemer reeds één week na zijn aanvraag dit (vaak dringend) zorgverlof kan opnemen. Een menselijke samenleving voorziet ook in een ruimer rouwverlof dan vandaag.

- ↳ **Tijd voor zelfontplooiing naast de arbeid.** Keuzes om bepaalde periodes de arbeidstijd te verminderen in functie van meer levenskwaliteit of andere maatschappelijke engagementen vertrekken niet alleen van tijd voor kinderen of voor zorgtaken. Groen! wil mensen meer ruimte geven voor engagementen naast de arbeidsmarkt. Groen! wil daarom uitbreiding van tijdskredieten als een derde pijler van de tijdsverzekering. Vooral vormen van deeltijds tijdskrediet maken meer duurzame combinaties van werk en andere engagementen mogelijk.
  - ↳ **Tijd om te leren.** In de kennismaatschappij is veroudering van kennis een persoonlijk, een maatschappelijk én een economisch risico. Tegelijk kost bijscholing veel aan individuen: naast tijd- en opleidingskosten derft men vaak ook inkomen. Groen! wil daarom het recht op educatief verlof omvormen tot een leerkrediet voor iedere Belg op 18 jaar. Deze vierde pijler van de tijdsverzekering verzekert ook een deel van het inkomensverlies wanneer mensen in onze kennismaatschappij minder gaan werken om opnieuw te kunnen studeren.
52. Groen! wil een **leeftijds- en gezinsmodulering van het bestaande tijdskrediet**. Zo kunnen we jonge gezinnen meer aanmoedigen tijdskrediet op te nemen voor zorgtaken door hen een hogere uitkering te geven dan bijvoorbeeld ouderen die langzaam hun arbeidstijd afbouwen. Zo willen we voor éénoudergezinnen een hogere tijdspremie, zodat (deeltijds) tijdskrediet ook voor hen een financieel haalbare kaart wordt.
53. Om de kwaliteit van de arbeid te bewaken en te garanderen, roept Groen! de sociale partners op om werk te maken van een **vervangingsnorm per sector voor mensen die hun tijdsrechten opnemen**. Zo'n norm legt het minimaal aantal vervangende aanwervingen vast in een bedrijf, zodat de werkdruk draagbaar blijft wanneer collega's tijdsrechten opnemen.
54. Groen! wil aanvullend aan de tijdsverzekering **systemen van sectorale collectieve arbeidsduurvermindering stimuleren** (onder meer door verlaging van sociale lasten aan bedrijven die de arbeidsduur verminderen). In afwachting van een volwaardige tijdsverzekering wil Groen! dat werknemers voltijdse sociale rechten opbouwen vanaf een viervijfde tewerkstelling.